

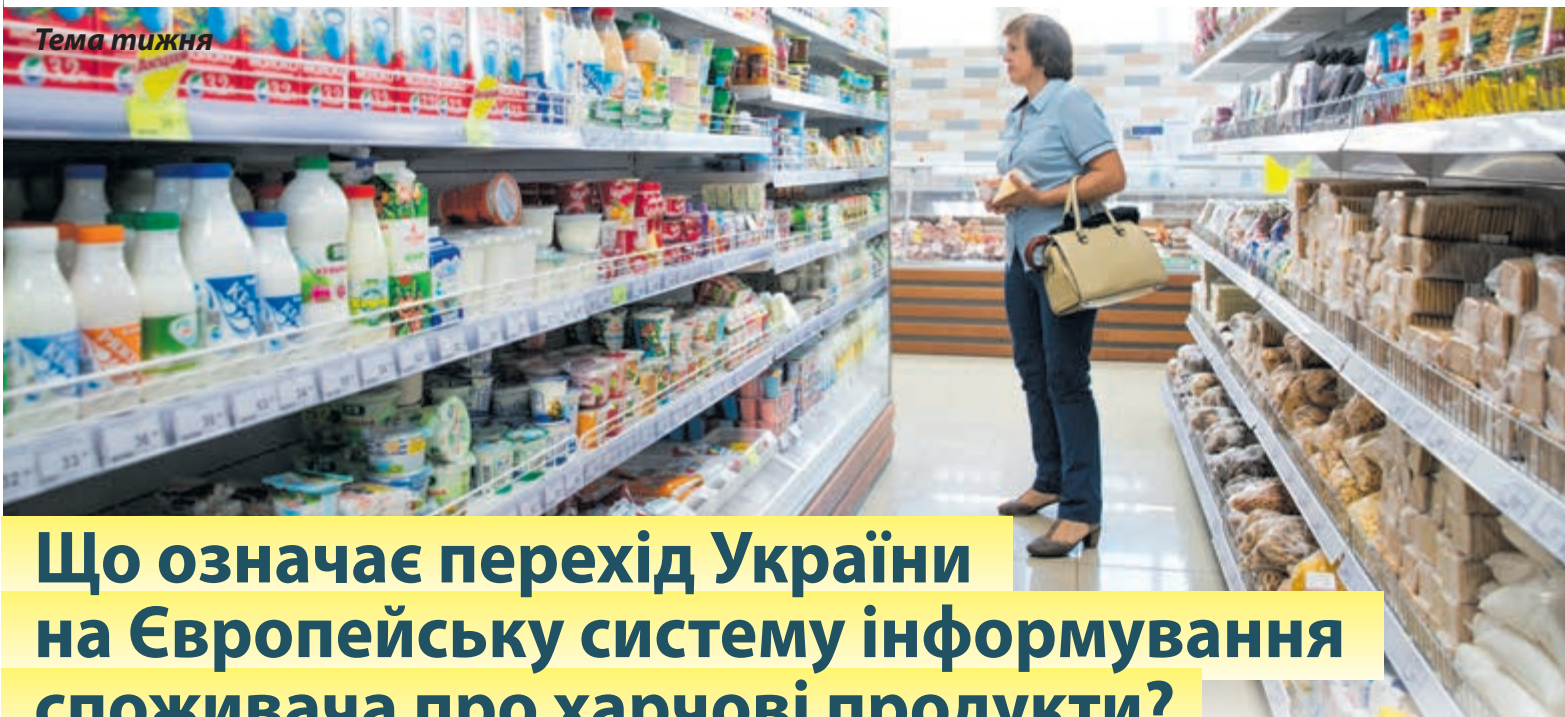

Подільське СЛОВО

№33 (37/5344) П'ятниця, 16 серпня 2019 року

12 сторінок

Тема тижня

Що означає перехід України на Європейську систему інформування споживача про харчові продукти?

Щоб відповісти на це питання, варто спочатку відповісти на інші, наприклад, чи читаєте ви етикетки, щоб дізнатися склад, поживну цінність та термін придатності придбаного вами товару?

Чи завжди ви розумієте, що написано на етикетці? Чи завжди ви можете розібрати те, що написано іноді дуже дрібним шрифтом?

І якщо відповідь на перше питання — це стовідсоткова відповідальність споживача, то останні два — це вже про державне регулювання та відповідальність бізнесу.

Адже бізнес має сумлінно виконувати встановлені державою правила, щоб ми з вами, купуючи харчові продукти, не були введені в оману через інформацію, яка не відповідає дійсності, або надрукована так дрібно, що її неможливо прочитати, чи взагалі відсутня.

Минулого тижня в Україні набув чинності Закон «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» із новими вимогами, які ґрунтуються на багаторічному досвіді ЄС.

Що змінить новий закон і що це означатиме для харчового бізнесу та споживачів? Що має знати споживач?

Основний принцип сучасного європейського підходу — це, насамперед, максимальний захист здоров'я та життя споживача. Економічні чинники там на другому місці.

Сьогодні перелік того, що має повідомити бізнес споживачам, майже однаковий в усьому світі. Це — склад, маса або об'єм, термін придатності, умови зберігання та споживання харчового продукту. Цей перелік може бути розширений іншими вимогами в кожній конкретній країні або на території групи країн.

В Європі, наприклад, є популярними системи добровільного маркування харчових продуктів з акцентом на їх поживну цінність. Так, у Великій Британії низка супермаркетів запровадила на додаток до обов'язкових вимог систему світлофора, яка дає змогу відразу побачити продукти з високим вмістом цукру, солі чи жирів. Схожі підходи, які враховують національні особливості, також успішно запроваджені в Нідерландах, Німеччині та інших країнах ЄС.

Важливо зазначити, що добровільне маркування додається до обов'язкових вимог і не може бути альтернативою. Обов'язкові вимоги затверджують на державному рівні, найчастіше — шляхом ухвалення відповідного закону.

Так, в ЄС з 2011 року діє Регламент 1169/2011 «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів», що містить вимоги до обов'язкової інформації, яка має бути надана споживачеві для здійснення ним усвідомленого вибору. Цей Регламент є обов'язковим до виконання для всіх країн, що входять до складу ЄС.

Що зміниться в Україні?

Інформація про харчовий продукт має бути надана кінцевому споживачеві шляхом зазначення у маркуванні, інших супровідних документах або матеріалах чи в інший спосіб (у доступній наочній формі), у тому числі з використанням засобів дистанційного зв'язку, наприклад — через Інтернет.

Так, за новими вимогами обов'язковою до надання споживачеві є така інформація:

- назва харчового продукту та інформація, яка має супроводжувати назву харчового продукту, зокрема про його фізичний стан або спеціальну

обробку (швидко заморожений, концентрований, копчений тощо);

- перелік інгредієнтів. При цьому починатися такий перелік має з інгредієнту, якого найбільше у харчовому продукті, а закінчуватися тим, якого найменше;

- будь-які алергени, які використовувалися у виробництві або приготуванні харчових продуктів. Список алергенів міститься у Додатку I до закону. Цей список містить загальновідомі алергени і ґрунтується на наукових дослідженнях;

- кількість певних інгредієнтів у відсотковому співвідношенні. Ця вимога стосується випадків, коли назва такого інгредієнту асоціюється у споживача з цим харчовим продуктом або якимось чином виділена у маркуванні словесно чи графічно. Наприклад, на упаковці намальована полуниця чи шоколад, то, відповідно, у складі продукту має бути зазначений вміст шоколаду та полуниці у відсотковому співвідношенні до маси або об'єму продукту;

- номінальна кількість харчового продукту. При цьому для рідких харчових продуктів номінальна кількість позначається в одиницях вимірювання об'єму, а для інших харчових продуктів — в одиницях вимірювання маси. Для олій, майонезів, вершків, меду кількість може зазначатися як в одиницях об'єму, так і в одиницях маси;

- мінімальний термін придатності або дата «вжити до». Після закінчення такого терміну харчовий продукт, за умов правильного зберігання, все ще залишається придатним до споживання (цукерки, крупи, макаронні вироби тощо). Дата «вжити до» вказує на те, що продукт є швидкопсувним через свої мікробіологічні властивості, і у такому випадку вказується конкретна дата (сире м'ясо, сира риба, м'які сири тощо);

- будь-які особливі умови зберігання та використання, якщо у цьому є потреба (зберігати у сухому прохолодному місці, зберігати у холодильнику тощо);

- найменування та місцезнаходження оператора ринку, відповідального за інформацію про харчовий продукт, а для імпортованих харчових продуктів — найменування та місцезнаходження імпортера;

- країна походження або місце походження, у випадках, коли відсутність такої інформації може ввести споживача в оману, а також для таких видів м'яса, як свинина, баранина, козлятина, свійська птиця. Наприклад, якщо буде зазначено «Карпатський чай», то всі складові цього чаю мають бути з Карпат. Або якщо кавуни продають під назвою «Херсонські», то вони мають бути саме з того регіону;

- інструкції з використання;

- позначення фактичного вмісту етилового спирту для напоїв, що містять понад 1,2 відсотка об'ємних одиниць спирту;

- інформація про поживну цінність харчових продуктів.

Крім того, прийняті нові вимоги до шрифту та до того, де саме на упаковці має бути розміщено обов'язкову інформацію, а також яким чином має бути надана інформація про харчовий продукт у випадку, коли упаковка відсутня — нефасовані харчові продукти.

Основна вимога до обов'язкової інформації про харчовий продукт — така інформація має бути точною, достовірною та зрозумілою для споживача. Обов'язкова інформація про харчові продукти має розміщуватися на видному місці, бути чіткою і розбірливою, нанесеною у спосіб, що унеможливує її видалення, з розміром шрифту без виносних елементів 1,2 мм або більше.

Отже, більше не має бути «Соку сливового», де основним інгредієнтом дрібним шрифтом вказане яблучне пюре.

Як і в ЄС, за бажанням, український виробник може доповнити вищезазначений перелік іншими даними, які він вважає за потрібне. Але обсяг обов'язкової інформації є незмінним, а додаткова інформація не має вводити споживача в оману.

Зрозуміло, що процес переходу на нові правила потребує часу та фінансових витрат.

На повну силу закон має запрацювати з серпня 2022 року.

Тож законодавці зробили свою справу. Наразі черга за бізнесом і, звичайно, за споживачами. Маємо читати та вивчати, що ми їмо, і берегти власне здоров'я.

На Тернопільщині реформують інтернатні заклади

4

«Ми одна українська родина» в Підгородньому

6

Жнива - 2019

7

Як зберігати та перевозити ліки

10

Виховна година для дорослих

11

На часі

Роз'яснення від МОН і МОЗ: чи будуть дітей без щеплень пускати до шкіл і садочків?

Міністерство охорони здоров'я та Міністерство освіти і науки закликають батьків до 1 вересня зробити дітям усі необхідні за Національним календарем щеплення. Невакциновані діти, за винятком тих, які мають медичні протипоказання до вакцинації, не зможуть відвідати дитячі садки та школи з іншими учнями. Про це йшлося під час пресконференції в. о. міністра охорони здоров'я Уляни Супрун та міністра освіти і науки Лілії Гриневич.

Стаття 15 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» передбачає, що дітям, які не отримали щеплень за Національним календарем, відвідувати заклади освіти не дозволяється.

Саме ця норма захищає здоров'я та життя дітей, адже в Україні спо-

стерігається ускладнена епідемічна ситуація та вже два роки триває спалах дієти. Перебування нещеплених дітей в організованих колективах створює ризик виникнення спалахів інфекційних хвороб, що є загрозою для життя та здоров'я не лише учнів, а й членів їхніх сімей і працівників закладів освіти.

«В умовах колективу невакцинованих дітей інфекція поширюється дуже швидко. І саме тому щоразу з початком навчального року кількість хворих на інфекційні хвороби різко зростає. Цього року ми хочемо запобігти цьому. Можемо допомогти батьків. Вакцинуйте своїх дітей, щоб захистити їх», — зазначила Уляна Супрун.

Раніше Верховний Суд підтвердив, що садочки і школи мають право не допускати невакцинованих дітей до освітніх закладів. У постанові йдеться про те, що держава має забезпечити баланс між правом дитини отримати дошкільну освіту і правами інших дітей. Коли індивідуальний інтерес суспільства, то перевагу має загальне благо — безпека та охорона здоров'я. Це рішення — остаточне і не підлягає оскарженню.

«Життя і здоров'я наших дітей —

це безумовний пріоритет. Більше того, вимога щодо щеплень закріплена законом та підтверджена рішенням Верховного Суду, отже, дотримуватися цих правил має кожен з нас. Якщо батьки відмовляються від вакцинації, то вони мають право обрати, наприклад дистанційну чи індивідуальну. Тобто, держава в будь-якому випадку надасть можливість і доступ кожній дитині до шкільної освіти», — зазначила Лілія Гриневич.

Відповідно до календаря щеплень, діти до 6 років мають бути щеплені проти гепатиту В, туберкульозу, кору, паротиту і краснухи, дифтерії, правця, кашлюка, поліомієліту та хіб-інфекції. У 6 років дітям роблять ревакцинацію проти дифтерії, правця, поліомієліту, кору, краснухи та паротиту.

Якщо в дитині є протипоказання, їй надають відповідну довідку

на підставі даних обов'язкового медичного профілактичного огляду за участю лікаря-педіатра та інших лікарів-спеціалістів. Рішення про допуск таких дітей до закладів освіти приймає комісія лікарів відповідного лікувально-профілактичного закладу.

Дітей, які мають протипоказання до щеплення, захищає колективний імунітет. Він формується, коли 95-98% людей у суспільстві вакциновані. Тому, вакцинуючись, ви не лише захищаєте здоров'я своєї дитини, а й долучаєтесь до формування колективного імунітету і дбаєте про здоров'я інших людей.

Якщо батьки раніше зробили фальшиві довідки безщеплено та безоплатно вакцинувати дітей. Для цього потрібно звернутися до сімейного лікаря або педіатра.

Наші гроші

Ціни злетять: восени вартість продуктів може підвищитися до 40%

Українці звикли робити масштабні закупівлі продуктів під час сезонних продажів. Що з продуктового кошика подорожчає восени, а що, навпаки, подешевшає, розповідають експерти.

Борошно, хліб і макарони

Директор ЕДК (Економічний дискусійний клуб) Олег Пендзин повідомив, що ціни на ці продукти будуть підвищуватися до кінця осені.

«Вартість хлібабулочних виробів щомісячно зростає на 1,5 - 2%. Пекарі планують додати орієнтовно зростання цін може сягнути 15%.

«Україна мало засіває жита, яке до того ж експортують. Тому житнього борошна може бути недостатньо. На збільшення вартості борошна, макаронів вплине і можливе подорожчання палива», — пояснює заступник гендиректора УАК (Українська аграрна конфедерація) Наталія Зарицька.

За її словами, це призведе до того, що восени батон може подорожчати до 16 грн (на 2 грн), біла мука — до 17-18 грн (на 2,5 грн), макарони — до 15 грн (на 1,9 грн). Ціна на гречку може підскочити на 20%, вважає Зарицька, адже обсяги посівів скоротилися. Але Пендзин упевнений у подорожчанні на 30-40%. Не виключено, що восени за кілограм гречки доведеться платити по 25 грн (на 7 грн більше).

«Посівні площі, порівняно з 2018-м, скоротилися на 60%. Причина: протягом останніх двох років гречка дешевшала, тому її засіяли менше», — уточнюють в ЕДК.

Овочі і фрукти

Через погані погодні умови в 2019 році складно зберегти продукцію. Саме з цієї причини овочі і фрукти теж зростуть в ціні, вважає Зарицька. Вона стверджує, що до кінця осені помідори, цибуля та капуста можуть подорожчати на 5%, а картопля — на 10-15%.

Якщо прогнози економістів здійсняться, то картоплю купуватимемо по 22-25 грн (на 3-5 грн дорожче), цибулю — по 12 грн (на 1 грн), капусту — по 11 грн (на 1 грн), помідори — по 43-48 грн (на 2-3 грн). Також можуть подорожчати яблука, оскільки в Україну їх експортують із Польщі, тож, залежно від курсу долара, ціна може піднятися на 10-15%. За кілограм яблук восени, можливо, доведеться заплатити 18 грн (на 3 грн більше).

Відразу ж, що вартість соняшникової олії не зміниться. Експерти кажуть, що вона навід трохи знизиться на 5% за рахунок високого врожаю і збільшення обсягів виробництва на експорт. Значить, восени пляшка олії коштуватиме 30 грн (на 1,5 - 2 грн дешевше).

М'ясо, молоко, яйця

Експерти розповіли, що восени яйця можуть подорожчати на 5-20%.

Це пов'язано з тим, що кури теплі пори несуться краще. За десяток заплатимо 26 грн (на 1,2 грн більше).

А ціни на молоко, сир, вершкове масло можуть зрости на 17-25% у листопаді, уточнюють в УАК, адже молочне поголів'я скорочується. Так, літр молока обійдеться в 32 грн (на 6 грн більше). Ще на 6% подорожчає свинина.

Акценти

«Студенти склали іспит, не склала система»

Такою є думка заступника міністра охорони здоров'я Олександра Лінчевського про міжнародний медичний тест IFOM, який студенти-третьокурники спеціальності «Медицина» склали 1-3 липня.

12 серпня відбулося засідання робочої групи МОЗ України, яка проаналізувала його результати і підтвердила, що запровадження цього іспиту суттєво вплинуло на бачення розвитку медичної освіти усіма суб'єктами навчального процесу — як адміністрацією університетів, так і студентами.

«Міжнародний медичний тест IFOM — це своєрідне міривою якості підготовки наших лікарів, порівняно із європейськими. Цей унікальний інструмент дотепер не застосовували. Українські студенти склали іспит із середнім показником 30%, для порівняння, міжнародна група — на 54%, що й відображає різницю між якістю освіти і Європи в Олександр Лінчевський. — Результат цього тесту неможливо купити. Тобто, це — кінець епохи продажу дипломів і підготовки сертифікатів».

Робоча група розглянула масштаби впливу численних порушень норм добро-

чесності та правил складання іспиту, зафіксованих під час тестування. З огляду на безпрецедентну кількість порушень, зокрема розкриття частини тестових завдань у перший день складання та розповсюдження їх серед студентів, робоча група рекомендувала:

— студентів, які з'явилися і склали тест 1-3 липня, перевести на 4 курс для продовження навчання;

— студентів, які були помічені в порушеннях норм доброчесності та правил проведення іспиту, зокрема у фотофіксації тестових завдань та розповсюдженні їх у публічному доступі, відрахувати з університетів;

— студентів, які не з'явилися на іспит, вважати такими, що його не склали; їм буде надана можливість пересклати іспит упродовж наступного навчального року, а тим, які не з'явилися з поважних причин, надати можливість скласти міжнародний тест з основ медицини.

Загалом IFOM склали 10 099 студентів. Із 2783 студентів, що не з'явилися на іспит, 45 у наданні документи, що не з'явилися на іспит, 49 у рейтингу «саботажників» медичний факультет Харківського національного університету імені Каразіна. У день тестування там були зачинені аудиторії, а комп'ютери не пройшли сертифікацію. Через це студенти не змогли скласти тест.

Загальний рейтинг університетів:

Заклад вищої медичної освіти	Відсоток правильних відповідей
Тернопільський національний медичний університет	36,32
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	34,69
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	32,90
Дніпровська медична академія	32,33
Міжнародна академія екології та медицини	31,21
Харківський національний медичний університет	31,05
Вінницький державний медичний університет ім. М. І. Пирогова	30,19
Закарпатський державний медичний університет	29,79
Українська медична стоматологічна академія	28,43
Донецький національний медичний університет	27,25
Ужгородський національний університет	26,62
Буковинський державний медичний університет	26,34
Луганський державний медичний університет	25,53
Київський медичний університет	25,01
Чорноморський національний університет імені Петра Могили	24,88
Дніпровський медичний інститут традиційної і нетрадиційної медицини	24,12
Львівський медичний інститут	21,29

Пам'ять

У Великому Глибочку вшанували пам'ять Андрія Дрьоміна

10 серпня 2019 року минуло 5 років з часу, як на сході України обрвалося життя Андрія Дрьоміна («Світляк») — бійця-добровольця спецбатальйону МВС України «Азов», активіста Тернопільської команди УНСО.

На поминальну панахиду на могилі Андрія зібрався рідні, побратими й односельчани.

Світлу пам'ять загиблого героя вшанували на поминальному зібранні на могилі та на алеї біля пам'ятної дошки у селі Великий Глибочок. Багато добрих слів про «Світляка» прозвучало від побратимів — представників Національного корпусу, окремого загону спеціального призначення «Азов», а також голови громадської організації «Солдатської матері» Корсуняк Ірина, матері загиблого побратима Романа Сокурника — Тетяни Перетятко та інших присутніх. Білецький сільський голова Дмитро Малик звернувся до родичів Андрія, присутніх воїнів і ветеранів, просити вдячності, адже завдяки їх жертовності й відданості ми маємо мирне небо над головою.

11 серпня пом'янули Героя України Володимира Гарматія

П'ять років тому, 25 липня 2014 року, під час прориву з оточення офіцер підірвався на міні поблизу міста Северодонецьк Луганської області.

1 серпня 2014 року його поховали на кладовищі села Чернелівський. Указом Президента України №448/2016 від 13 жовтня 2016 року за виняткову мужність і героїзм, виявлені під час захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі молодшому лейтенанту Гарматію

Володимиру Михайловичу посмертно присвоєно звання «Герой України» з удостоєнням ордена «Золота Зірка».

Цьогоріч панахиду за загиблим бійцем відслужили у місцевому храмі Покрови Пресвятої Богородиці. Потім люди колоною з хоругвами пройшли на цвинтар, діти поклали квіти до пам'ятника відважному бійцю.

Актуально

Тернопільщина долає наслідки негоди

Упродовж 14-15 серпня на території Тернопільщини спостерігалось погіршення погодних умов — лютували грози та сильні пориви вітру.

Для ліквідації наслідків негоди на території області пожежно-рятувальні підрозділи управління здійснили 5 оперативних виїздів із залученням 5 од. техніки та 20 чол. особового складу, в залученні в ДСНС.

Внаслідок сильних поривів вітру відбулося аварійне відключення електропостачання 25 населених пунктів (у Борщівському районі — 8, Бучацькому — 4, Заліщицькому — 10, Тербовлянському — 1, Чортківському — 2).

Пошкоджено покрівлі 41 будівлі (36 — у Зборівському та 5 — у Бережанському районах), з них — 38 будівель громадського призначення, 2 — виробничого та 1 — жилого.

У с. Заруддя Зборівського району на проїжджу частину повалено 9 дерев. Для розчистки шляху було залучено черговий караул 17-ї ДПРЧ управління (1 од. техніки та 4 чол. особового складу).

В с. Нижчі Луб'янки Збаразького району звільнення проїжджої частини залучено черговий караул 4-ї ДПРЧ управління (1 од. техніки та 4 чол. особового складу).

У смт Підволочиськ на вул. Данила Галицького черговий караул 20-ї ДПРЧ управління здійснив буксирування із затопленої дощовими стоками ділянки дороги 2-х лункових автомобілів. Також у цьому населеному пункті рятувальники відкачали воду з затопленого дощовими водами підвалу приватного житлового будинку на вул. Дорошенка, 2 та з території підтопленого дощовими водами домогосподарства на вул. Українська, 45.

Новини | Коротко про актуальне

«У найближчі п'ять років країна зміниться кардинально, наша економіка зростатиме на 5-7% у рік, і я запрошую турецький бізнесменський на українсько-турецькому бізнесфорумі, що відбувся 7-8 серпня у Стамбулі. — За цей час ми інвестуємо в нашу інфраструктуру щонайменше 20 мільярдів доларів, щоб упорядкувати 24 тисячі кілометрів доріг, збільшити реально працюючих аеропортів до 15-ти, забезпечити розвиток 5 морських портів, щоб істотно збільшити їхню продуктивність, потроїти потужність військово-промислового комплексу».

Він додав, що восени Верховна Рада має ухвалити закон про концесію, що дасть змогу державі безпечно співпрацювати з приватними компаніями.

Для запровадження ринку землі спочатку потрібно ухвалити законодавчу базу, яка захистить національні інтереси й безпеку. Про це заявив голова партії «Слуга народу» Дмитро Разумков. За його словами, треба розрізняти питання ринку землі у сфері державної і приватної власності. «Якщо стосовно громадян зрозуміло, хто є власником, то щодо державної землі — дуже багато питань. Можновладці, які раніше обіймали високі посади, не змогли відповісти, скільки сільськогосподарської землі є у власності держави. А цим користуються чиновники, схильні до корупції», — наголосив голова партії.

Як відомо, Президент України Володимир Зеленський, виступаючи на українсько-турецькому бізнесфорумі у Стамбулі, зазначив, що до кінця року Україна проведе земельну реформу, щоб наступного року створити ринок землі на 40 млн гектарів.

Припинити війну на Донбасі лише шляхом ухвалення законів неможливо. Про це заявив лідер партії «Слуга народу» Дмитро Разумков: «Це — трагедія. На жаль, ми у ній живемо вже не перший рік. Закан — це ерив з інструментів наближення до миру. Однак настає не у Один Раді, а за баганням учасників конфлікту». Він висловив сподівання, що команда Президента зможе змінити ситуацію, адже Володимир Зеленський став першим, хто почав реалізовувати Мінські домовленості. Нагадаємо, наприкінці червня українські військовослужбовці відвели свої підрозділи в Станиці Луганській на 1 км.

Перше урочисте засідання Верховної Ради 9 скликання відбудеться 29 серпня. Таке рішення було ухвалене під час першого засідання підготовчої депутатської групи у парламенті, яку очолив представник партії «Слуга народу» Дмитро Разумков, його першим заступником став представник тієї ж полісили Руслан Стефанчук, секретарем — представник партії «Голос» Ярослав Железняк.

Україні слід розробити нову довгострокову програму співпраці з Міжнародним валютним фондом на суму 5-10 млрд дол. США. Про це розповів заступник голови Національного банку Дмитро Сологуб.

Перший транш нової програми МВФ, за прогнозами НБУ, може надійти до кінця цього року. Національний банк очікує близько 2 млрд доларів США.

Нова програма за участю МВФ — це позитивний сигнал для інвесторів і міжнародних партнерів України, індикатор продовження реформ. Поточний рівень міжнародних резервів є достатнім для попередження надмірних коливань на валютному ринку і виконання самперед, антикорупційної, судової і земельної реформи, а також продовження зваженої фінансової політики і зниження частки прострочених кредитів у банківській системі.

Усі дороги в Україні можуть бути відремонтовані протягом 10 років. Це коштуватиме 1 трильйон гривень. Про це заявив міністр інфраструктури України Володимир Омелян у пряму ефірі радіо «НВ». За його словами, щоб завершити ремонт доріг протягом зазначеного строку, необхідно ремонтувати по 10-15 тис. кілометрів у рік. Це можливо лише за умови стабільного фінансування. Станом на липень 2019 року в Україні вже відновлено половину доріг, ремонт яких запланован на цей рік.

Генеральний план розвитку території — це запорука залучення інвестицій. На цьому наголосив т. в. о. голови Тернопільської облдержадміністрації Іван Крисак під час засідання колегії ТОДА. До того ж без оновленої містобудівної документації подальший розвиток громад і формування відповідної соціальної, економічної адміністрації та культурної інфраструктури неможливі. Загалом в області налічується 1058 населених пунктів, із яких 18 міських, 17 селищ міського типу, 1 селище та 1022 сільських населених пункти. «Усі міські населені пункти забезпечені генеральними планами, однак оновлення потребують плани 5-ти міст та 13-ти селищ міського типу. Із 1022 сільських населених пунктів області та 1 селища генпланами забезпечені 754, з яких 317 розроблені ще до 1970 року. 269 сіл генплану не мають. Більшість генпланів сіл втратили актуальність і потребують оновлення», — наголосив начальник управління містобудування та архітектури ТОДА Володимир Харченко. Керівникам об'єднаних територіальних громад рекомендовано під час напрацювання стратегії та програм розвитку передбачити й розробити містобудівні документи — схем планування територій громад, генеральних планів та планів зонування населених пунктів, а також детальних планів територій.

Власники й орендарі земельних ділянок нашого краю сплатили до місцевих бюджетів Тернопільщини 204 млн 937,6 тис. грн плати за землю впродовж січня - липня 2019 року. Порівняно з аналогічним періодом 2018 року, надходження цього платежу зросло на 35,1 млн гривень.

Загалом внесок юридичних осіб, які у своїй господарській діяльності використовують землю, до місцевого бюджету становить 166,2 млн грн, фізичні особи сплатили 38,8 млн грн, що, відповідно, на 34,2 млн грн та 885,1 тис. грн більше, ніж у січні - липні минулого року.

Реформи

На Тернопільщині реформують інтернатні заклади

У засіданні спеціальної експертної групи, яка займається реформуванням інтернатних закладів, взяли участь заступник голови Тернопільської РДА Андрій Колісник, начальник служби у справах дітей Олександр Романцов, т. в. о. директора районного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Едуард Грішин, начальник відділу освіти Тернопільської РДА Василь Цаль, а також представники Байковецької ОТГ — начальник відділу освіти Віра Коршняк та головний спеціаліст служби у справах дітей Христина Столяр. Обговорювали сімейні ситуації дітей, які перебувають цілодобово в таких установах Тернопільської області.

Як відомо, влітку 2017 року в Україні розпочалася реформа зі складанням назвою «деінституціалізація». За цим терміном криються зміни системи дитячих інтернатів, у яких нині перебувають 106,7 тисяч дітей. При цьому 92,3% з них мають хоча б одного з батьків і лише 7,7% — сироти. 17,3% вихованців інвалідів, усі інші — звичайні діти, чий батьки за різних обставин не здатні забезпечити їм гідного піклування і виховання в родині.

«Деінституціалізація — це не закриття інтернатів, як це іноді трактують. Не економія коштів. І, тим більше, не йдеться про те, що завтра діти опиняться на вулиці. Доки не буде впевненості, що дитина у сім'ї перебуватиме у безпеці з благополуччя, ніхто не забере її з закладу, — каже начальник служби у справах дітей Тернопільської РДА Олександр Романцов. — Деінституціалізація — це створення таких умов, за яких потреба в інтернатних закладах, дитячих будинках зникає. Арма відомо, що найкраща форма виховання дітей — сімейна. Безліч

досліджень свідчать про шкідливість інтернатів для психічного й інтелектуального розвитку дітей, особливо віком до 3 років.

Суть реформи — доповіді сім'ї з боку громади, аби дитина виховувалася в родині. Наприклад, мама вирішує віддати двох зі своїх 5 дітей до школи-інтернату. Там діти не лише навчатимуться, а й житимуть. Може сама дати їм раду, споводити, ходити на роботу і при цьому не за-

робляє достатньо коштів, аби всіх прогодувати.

У деяких країнах таких дітей у звичайній школі забезпечують чотириразовим харчуванням і влаштовують у групи продовженого дня. Тобто, мама може працювати, діти будуть ситими, доглянутими і залишатимуться в сім'ї. Це — лише один із можливих способів вирішення такої проблеми.

«Держава витрачає на інтернатні заклади мільярди гривень. Про-

абсолютна більшість цих коштів йде не на речі чи продукти для дітей, а на утримання будівель та оплату роботи працівників й адміністрації, і лише 54% — вихователі та вчителі, — розповідає заступник голови Тернопільської РДА Андрій Колісник. — Відповідно до Національної стратегії, вже у 2026 році дітей в інтернаті має бути менше 0,5% від загальної кількості дитячого населення (сьогодні

— 1,5%). А ті, хто за різних причин все ж залишається в інтернатах, житимуть у невеликих установах в умовах, максимум наближених до сімейних (до 10 осіб в одному закладі).

У кожній громаді мають з'явитися доступні й якісні послуги для сімей з дітьми. Буде існувати ринок таких послуг, не менше 50% громадян надавати професійні громадські організації.

Деінституціалізація — це справа не одного року. Наразі триває перший етап реалізації стратегії. Кожен регіон має оцінити свою мережу інтернатних закладів, з'ясувати, які діти до них потрапляють та чому, які є соціальні, освітні, реабілітаційні медичні послуги вже тепер у громадах.

На наступному етапі кожен регіон готуватиме власний план реформування. У ньому буде відображено оцінку потреб кожної дитини та її сім'ї, з'ясовано причини потрапляння до інституції та виявлено, що потрібно зробити, аби вилучити дітей з інтернатів, аби вони жили в умовах, максимально наближених до сімейних».

Юридична консультація

Кримінальна відповідальність неповнолітніх

Консультає міністр юстиції Павло Петренко

З якого віку особи підлягають кримінальній відповідальності?

Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося 16 років. Однак за вчинення окремих видів злочинів до кримінальної відповідальності притягуються неповнолітні особи у віці від 14 до 16 років.

Які види покарань застосовують до неповнолітньої особи?

ня умовно-дострокового звільнення, а також строки погашення і зняття судимості.

Які особливості враховують під час призначення покарання?

Суд, окрім тяжкості вчиненого злочину, віком особи винного й обставин, що пом'якшують чи обтяжують покарання, враховує умови його життя та виховання, вплив дослужених, рівень розвитку й інші

- застереження;
- обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього;
- передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання;
- зобов'язання неповнолітнього, який досяг 15-річного віку і має майно, кошти або заробіток, відшкодувати заподіяні майнові збитки;
- направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує 3 років.

Варто пам'ятати: у разі ухилення неповнолітнього до вчинення злочину, від застосування до нього покарання за вчинення злочину, ці заходи скасовують, а його притягують до кримінальної відповідальності.

У яких випадках неповнолітню особу засудити до позбавлення волі?

Позбавлення волі на певний строк є найсуворішим покаранням і може бути застосоване за:

- вчинення повторно злочин невеликої тяжкості - на строк не більше 1 року 6 місяців;
- злочин середньої тяжкості - на строк не більше 4 років;
- тяжкий злочин - на строк не більше 7 років;
- особливо тяжкий злочин - на строк не більше 10 років;
- особливо тяжкий злочин, поєднаний з умисним позбавленням життя людини, - на строк до 15 років.

За яких умов неповнолітні можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності?

До неповнолітнього можуть бути застосовані загальні види звільнення від кримінальної відповідальності:

- у зв'язку з дійовим каяттям;
  - у зв'язку з примиренням винного з потерпілим;
  - у зв'язку з передачею винного на поруки;
  - у зв'язку зі зміною обставин.
- Також до неповнолітнього може бути за-

стосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Проте останній вид можливий тільки щодо тих, кого було засуджено до позбавлення волі.

Окремо зазначу: Міністерство юстиції є координатором усіх напрямків роботи, пов'язаної з реформуванням сфери правосуддя для дітей в Україні. Так, впровадження Національної стратегії реформування правосуддя для дітей на період до 2023 року, в межах якої розроблено законопроект «Про правосуддя, дружнє до дитини» та стартував проект «Від мрії до дії», мета якого — профілактика правопорушень серед неповнолітніх.

Додатково Мін'юст спільно з Генпрокуратурою запустили пілотний проект «Програма відновлення для неповнолітніх», які є підозрюваними у вчиненні злочину, на базі системи надання БПД у Донецькій, Одеській, Львівській, Луганській, Миколаївській та Харківській областях.

Ключові умови застосування програми — додаткові заходи, які допоможуть неповнолітньому будувати соціальні зв'язки, знайти нове залучають спеціалізовані установи та психологів, які мають досвід ресоціалізації дітей.

Далі, відповідно до «Програми відновлення», якщо неповнолітній відшкодує шкоду і примириться з потерпілим, кримінальне провадження закривається. При цьому неповнолітній пройде програми ресоціалізації.

Слід зазначити, за статистикою Генпрокуратури, у 70% випадках неповнолітній правопорушник, який потрапив на грати на строк більше одного року, опиняється у в'язниці повторно. Тож відновне правосуддя дає шанс повернутися до нормального життя.

Куди звертатися за більш детальною консультацією та роз'ясненнями?

Якщо у вас залишилися питання з цього приводу, будь ласка, телефонуйте до контакт-центру системи безоплатної правової допомоги за номером 0 (800) 213 103 цілодобово та безкоштовно в межах України. В центрах і бюро надання безоплатної правової допомоги по всій Україні ви можете отримати юридичну консультацію та правовий захист.

До неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані такі основні види покарань: штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт або позбавлення волі, а також додаткові покарання — позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю.

У чому відмінності кримінальної відповідальності неповнолітніх?

Для неповнолітніх передбачені менш суворі, більш гуманні умови кримінальної відповідальності та покарання, порівняно з дорослими злочинцями, а саме:

- за певних умов допускається можливість звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності із застосуванням до нього примусових заходів виховного характеру;
- скорочено види покарань та обмежено строки встановлення покарань;
- передбачено більш м'які вимоги (умови) для звільнення від кримінального покарання;
- зменшено строки, після спливу яких до неповнолітнього можливе застосуван-

чинники, що стосуються особи неповнолітнього.

Чи може бути неповнолітній звільнений від відбування кримінального покарання?

Так, українське законодавство передбачає таку можливість, але за певних умов. По-перше, неповнолітня особа може бути звільнена від покарання за випробуванням. Проте таке звільнення є можливим, якщо особу засудили до арешту чи позбавлення волі. Испитовий строк встановлюється тривалістю від 1 до 2 років.

По-друге, неповнолітній може бути звільнений від виконання примусових заходів виховного характеру. Якщо неповнолітній вчинив злочин невеликої або середньої тяжкості, його може бути звільнено. Проте має бути визнано, що внаслідок щирого каяття та подальшої бездоганної поведінки він, на момент постановлення вироку, не потребує застосування покарання.

У цьому разі суд застосовує примусові заходи виховного характеру:

Футбол | Друга ліга України

«Нива» знову перемогла!

«Буковина» (Чернівці) – «Нива» (Тернопіль) 0:2.

Голи: Різник (66); Кохман (81).

«Нива»: Механів Максим, Герт Андрій, Хохлов Вадим, Демчук Максим, Мороз Тарас, Кохман Ігор (Тригуба Віталій, 90+3), Ілюк Остап (Хруставка Олег, 63), Волохатий Роман (Малащук Андрій, 74), Проців Максим (Бідний Мирон, 86), Скакун Андрій (Залізник Валентин, 90+2), Різник Андрій.

У другому поспіль матчі чемпіонату другої ліги України футболісти тернопільської «Ниви» впевнено здолали свого суперника. Цього разу хлопці з Файного міста засмутили на стадіоні в Чернівцях опонентів із місцевої «Буковини». Доля звітнього протистояння вирішилася в другому таймі, коли гості додали у швидкості і спортивній агресії. Спершу з допомогою рикошету забитим м'ячем відзначився Андрій Різник, котрий у це літнє міжсезоння поповнив лави тернопільської команди – 0:1. До слова, він забив і в інших матчах «зелено-жовтих» проти опонента «Діназа» з Київщини, за підсумками якого Всеукраїнське об'єднання тренерів із футболу визнало наставника «Ниви» Василя Малика найкращим у 2-му турі другої ліги.

Незадовго до фінального свистка Ігор Кохман подвоїв перевагу «нивівців», результативно головою замкнувши подачу партнера з кутового – 0:2. Це вже друга «суха» звитяга гравців «Ниви». Вже сьогодні, в п'ятницю, 16 серпня, тернополяни проведуть першу домашню гру в чемпіонаті сезону 2019/2020 років. У рідних стінах вони протистоять чинному лідеру першості – житомирському «Полісся». Прийдіть на трибуни підтримати команду рідного міста! Здобуваймо нові перемоги разом!

До слова, згідно з результатами жеребкування, на попередній стадії Кубка України «нивівці» 20 серпня зіграють на виїзді з рівненським «Вересом».

Чемпіонат України. Друга ліга. Група А							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	«Полісся», Житомир	3	3	0	0	7/2	9
2	ФК «Калуш»	3	2	1	0	5/1	7
3	«Нива», Тернопіль	2	2	0	0	5/0	6
4	«Верес», Рівне	4	2	0	0	2/0	6
5	«Поділля», Хмельницький	3	2	0	1	3/2	6
6	«Оболонь-Бровар-2», Буча	3	2	0	1	4/5	6
7	ФК «Ужгород»	3	1	0	2	5/5	3
8	«Чайка», П. Борщагівка	3	0	1	2	0/2	1
9	«Діназ», Вишгород	2	0	0	2	0/4	0
10	«Буковина», Чернівці	3	0	0	3	2/7	0
11	«Нива», Вінниця	3	0	0	3	1/6	0

ДРУГА ЛІГА, ТУР 4
МІСЬКИЙ СТАДІОН
16 СЕРПНЯ
18:00

«НИВА» ТЕРНОПІЛЬ
«ПОЛІССЯ» ЖИТОМИР
FCNYVA.COM
ВАРТІСТЬ КВИТКА: 40 ГРН.

ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ!

ОРНАВА, КАРПАТСЬКА, SECTOR, LARGO, SELECT

Аматори | Чемпіонат України

Миріві Великих Гаїв і Теревовлі

У 2-му турі чемпіонату України серед аматорів сезону-2019/2020 обидва представники Тернопільщини зіграли з однаковим рахунком – 1:1. Чинний чемпіон нашої області «Агрон-ОТГ» із Великих Гаїв Тернопільського району на власному полі розійшовся миром із ФК «Ковель-Волинь» із Волинської області.

Обидва м'ячі забиті в другому таймі. Спершу гості майстерно розіграли триходівку – 0:1, а невдовзі гол-красень ударом метрів із 35-ти забив Тарас Червонецький. Один із лідерів «Агрона» обіграв одного опікуна, на замаха перед іншим гравцем гостей показав, що віддаватиме передачу, натомість наважився на дальній удар і вразив дальню від голкіпера волинян «шістку». Воратар

суперника лише супроводжував кулястого поглядом – 1:1.

Аналогічним підсумковим результатом завершилося в цьому турнірі і протистояння теревовлянської «Ниви» на виїзді з представником Хмельниччини – «Епіцентром» із Дунаївців, інформує офіційний сайт Федерації футболу Тернопільської області.

ДИТЯЧА ШКОЛА «НИВА»
ЗАПРОШУЄ НА НАВЧАННЯ З ФУТБОЛУ!

ДІТЕЙ ВІКОМ ВІД 5 РОКІВ

ЗАНЯТТА ВІДБУВАТИМУТЬСЯ НА ПОЛЯХ СПОРТКОМПЛЕКСУ «ВАТРА» З 1 ВЕРЕСНЯ!

ПОПЕРЕДНІЙ ЗАПИС ЗА ТЕЛ.:
067-938-97-11

Чемпіонат Тернопільської області

У Великих Гаях — «сухо»

У середу, 14 серпня, відбулися поєдинки 12-го чемпіонату вищої ліги Тернопільщини. Чинний лідер обласної першості «Агрон-ОТГ» із Великих Гаїв Тернопільського району на власному полі розбив «сухо» мирову з сусідом по турнірній таблиці – «Агронивою» із Заводського Чортківського району.

До слова, на 80-й хвилині гравець великогаївської команди Ігор Вонс не реалізував пенальті, а на 85-й хвилині гайвчани залишилися в меншості – червону картку

отримав Сергій Лук'янов.

Теребовлянська «Нива», яка йде третьою, лише в компенсованій у другому таймі час змогла вирвати нічию (1:1) у дуелі

з підволочиським «Збручем-Агробізнесом» завдяки влучному удару Ігоря Олексієнка з пенальті. ФСК «Кристал», здолавши 2:1 ФК

«Копичинці», ввірвався в першу четвірку вищолігових команд. Матч між «ДЮСШ Тернопіль» і ФК «Бережани» завершився з результатом 1:1.

Ще одним представником Тернопільського району в чемпіонаті Тернопільщини «Віго-Острів» з Острова, що виступає в другій лізі, в першому турі другого кола зіграв нульову нічию з «Поділлям» із Гусятинського району. Наразі острівська команда посідає 7-ме місце серед 11-ти колективів.

Футбол | Чемпіонат Тернопільського району - 2019

Турнірні таблиці станом на 12 серпня

Вища ліга							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	В.Глибочок	13	9	3	3	42-14	30
2	«Говерла», Дубівці	13	8	2	2	44-35	26
3	Прошова	13	8	2	2	42-26	26
4	«Вікторія», В.Бірки	13	8	2	2	33-15	26
5	Івачів	12	6	1	1	22-19	19
6	Плотича	11	5	3	3	23-19	18
7	«Поділля», В.Березовиця	13	4	4	4	29-32	16
8	«Лісма», Шляхтинці	12	4	4	4	25-22	16
9	Товстолуг	13	3	2	2	26-39	11
10	Динамо	12	3	2	2	15-31	11
11	В.Гаї	12	2	1	1	18-41	7
12	Озерна	13	1	2	2	10-35	5

Перша ліга група А							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	Мишковичі	12	12	0	0	43-7	36
2	«Сокіл», Байківці	11	8	1	2	42-18	25
3	Чистилів-Плотича	11	6	2	3	27-18	20
4	Соборне	11	5	3	3	17-22	18
5	Стегниківці	11	5	1	5	31-34	16
6	Домаморич	11	4	2	5	26-27	14
7	Озерна-2	11	4	1	6	22-18	13
8	Баворів	11	3	2	6	20-27	11
9	Лозова	11	2	1	7	16-33	5
10	«Ексінтер», Довжанка	11	0	1	10	7-35	1

Перша ліга група Б							
№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	Підгородне	10	6	3	1	26-14	21
2	В.Лука	10	6	1	3	24-13	19
3	Драганівка	10	5	3	2	25-14	18
4	Г.-Шевченківські	10	5	2	3	27-16	17
5	Петриків	10	4	2	3	23-12	14
6	Козлів	10	3	3	4	16-18	12
7	Смиківці	9	2	4	3	15-20	10
8	Курники	9	3	0	7	15-29	9
9	Товстолуг-2	10	0	0	10	2-39	0

Результати зустрічей 11 серпня:

- вища ліга: Товстолуг – Шляхтинці 1:2, В.Бірки – В.Глибочок 2:4, Пло-тича – В. Березовиця 2:4, Динамо-Красівка – В. Глибочок 1:4, Озерна – В. Бірки 0:3, Прошова – Івачів 2:4, Дубівці – В.Гаї 3:0.
- перша ліга, група А: Лозова – Чистилів 0:5, Довжанка – Мишкови-чі 0:2, Стегниківці – Соборне 1:1, Баворів – Домаморич 2:2, Байківці – Озерна-2 1:0.
- перша ліга, група Б: Товстолуг-2 – Петриків 0:3, Козлів – В.Лука 1:2, Курники – Підгородне – Драганівка 2:2, Смиківці – Гаї-Шевченківські 0:3.

Матчі 14-го туру, які проходять 18 серпня:

Вища ліга	Перша ліга, група А	Перша ліга, група Б
Шляхтинці – В.Березовиця	Байківці – Довжанка	Смиківці – Козлів
Плотича – Товстолуг	Стегниківці – Лозова	Курники – Товстолуг-2
В. Глибочок – Озерна	Чистилів – Соборне	Петриків –
В.Бірки – Динамо-Красівка	Озерна-2 – Домаморич	Гаї-Шевченківські – Драганівка
Івачів – В.Гаї	Мишковичі – Баворів	В. Лука – Підгородне
Дубівці – Прошова		

День села

Гучна забава «Ми одна українська родина» в Підгородньому

«Цього недільного теплого літнього дня ми зібралися в чудовому товаристві, щоб відсвяткувати розпорядження, 1-у річницю підписання Декрету про утворення Підгороднянської громади та 28-річницю Незалежності України», — такими словами розпочали святкове дійство ведучі Юлія Сушко та Зоряна Гонзул.

А товариство справді було чудовим — Крім підгороднянців, які покинувши свої повсякденні справи, зібралися великою громадою, щоб відпочити і поспілкуватися, на свято приїхали й ті, хто вже багато років живе в Тернополі або й за межами України. **На чолі з сільськими головами прибули делегації з навколишніх сіл.**

Як годиться, першим до слова запросили сільського голову Сергія Чапрака. Привітавши гостей, Сергій Володимирович подякував передусім тим, завдяки кому ми сьогодні маємо мирним небом, збиратися громадою на святкування — бійцям-героям, які зі зброєю в руках боронили і продовжують боронити східні кордони нашої держави, і вручив відзнаки Президента України односельцям-учасникам АТО Василю Сиду, Ярославу Мрчанця та Миколи Шмиду. Хвилиною мовчання присутні вшанували пам'ять Тараса Слободяна й Андрія Юркевича, які загинули за свободу і незалежність нашої країни.

Однак життя триває, і, як кажуть, живий думає про живих. Село розвивається, є чимало подяк підприємцям Миколі Мазуру, Григорію Маківському, Оресту Омечинському, Вадиму Твердохлібу та Ігорю Хомку.

Привітав громаду із першою річницею її формального створення і присутній на святі народний депутат Іван Чайківський. «Мені приємно бути причетним до вашого свята, адже я проживаю в Великому Ходачкові, тому теж є мешканцем Підгороднянської ОТГ. **Сподіваюся, що вже наступну річницю ми святкуватимемо у статусі активної та фінансової громади.** — Принагідно, — сказав Іван Адамович. — Принагідно подякувати усім, хто підтримав мене і віддав за мене свій голос. Головне, що я кладу в основу своєї майбутньої депутатської діяльності — добробут кожної родини. Настав час кожному ставати господарем! Разом ми зможемо!».

Після завершення урочистої частини відбувався конкурс пампушків — своїми кулінарними шедеврами пригощали господарів з Великого Ходачкова, Довжанки, Підгороднього.

Від вигляду і запаху цієї смакоти аж голова паморочилася! Але неупереджене журі (присутні на святі сільські голови) після тривалої дискусії визначило кращих і вручило

Малеча в Підгородньому розвалялася ще до обіди. Веселі ігри та цікаві конкурси подарували незабутні враження та море посмішок.

цінніми призами за I-III місця та фартушки усім господарям-учасникам.

Щирими оплесками публіка зустрічала і щиро жила плідера відомого гурту «Світа зари» Ігоря Ясюка, заслужену артистку України Надію Кулик, естрадну співачку, виконавицю лемківських народних пісень Лесю Горлицьку, ансамбль «Збруч» Тернопільської філармонії (мистецький керівник Василь Ірміячук), та заслуженого артиста України Арсенія Хлистуна, які дарували глядачам святковий настрій і неперевершені емоції.

А тим часом ніздрі приємно лоскотав запах диму — то смадився шашлик, а у великому казані Олександр Петров готував справжній козацький куліш. Допомогали йому Василь Пилипів і Віктор Мельник.

Відтак розпочалася концертна програма. Своїми номерами присутніх радували місцеві учасники художньої самодіяльності Тетяна Лоїк та Світлана Мурза («Підгороднянські кумасі»), Святослав Чайківський, Владислав Півдісний; Андріана Кухар, Аліна Коренська і танцювальний колектив села Домаморич; Наталя й Анастасія Заліскові з піснею «Село моє село» та Софія Рудакевич з піснею «Ой, заграйте музиченьки» з с. Драганівка; танцювальний колектив клубу с. Довжанка; Оленка Петришин, Вероніка Іграс, Софія Петришин та Інна Головата з Почапинець; вокальний дівочий ансамбль із Великого Ходачкова.

Тож усі очі могли скуштувати цієї смакоти, а також пошасувати від українським борщем господарів Євгенії Ступінської.

Ну а потім були танці, бо яка забава без них?! До пізньої ночі в центрі села лунали спів і музика...

Жнива - 2019

«Квітка»

Спекотна погода останнього тижня сприяє успішному закінченню жнивної кампанії у нашому краї. Залишається стерня лише там, де ще недовго починали врунтіти. Зерносіє. Господарники радіють хорошему врожаю. Могли б бути і кращі показники, якби не тривалі дощі навесні та спека на початку літа...

Цього разу я побувала на жнивах у Грабовці — на полях, які орендують Баворовські.

щувати цю культуру порівняно недавно та переконалися, що це — вигідно. Коли квітує соняшник, краса неймовірна!

«Хочемо, щоб наші люди були заможні, — каже Антон Баворовський. — Колись колгоспник цілий рік мусів тяжко працювати, щоб заробити тонну збіжжя. Нині наші пайовики, навіть не працюючи у господарстві, мають за орендований пай більше. Ми з дружиною намагаємося працювати так, щоб і наші працівники, і пайовики мали якнайбільшу винагороду. Проте, як не прикро, робоч в гарячу пору жнив бракує людей у руках».

Антон Баворовський з дочкою Іриною на полі квітучих соняшників.

Подружжя заснувало своє фермерське господарство двадцять п'яти гектарів. Починаючи з двадцяти п'яти гектарів площі. З часом обробляти свою землю їм довірили пайовики з сіл Грабовець та Білосірка Великогайської ОТГ. І нині Баворовські успішно господарюють ще на півтисячі гектарів полів.

Цього року у фермерському господарстві посіяли та вже зібрали горох, ячмінь, озиму пшеницю. А на двохсотгектарній площі красується соняшник. Почали ви-

Хвилинка для фотокореспондента: Антон Баворовський з механізаторами.

Збирання урожаю — дуже відповідальна пора. Розуміючи, що кожна хвилина у цей час багато важить, люди намагаються у максимумі короткі строки закінчити роботу. Світлані Баворовській додаються нові обов'язки — вона стає куховаркою: готує смачні та ситні обіди, вечери для працівників поля й току.

Подружжя Антона та Світлани Баворовських знають як хороших господарників і щедрих меценатів. Вони допомагають освітнім закладам, підтримують культуру та людей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Галина ЮРСА. Фото автора.

Ювілеї

У ці сонячні серпневі дні свій знаковий ювілей відзначила заслужений журналіст України, володар «Золотого пера Тернопілля», авторка і ведуча програми «Погляд зблизька» на TV-4 Галина Василівна Мацейків

Майже 20 років (1988—2004) Галина Василівна очолювала редакцію районної газети «Подільське слово».

Колектив редакції щиро сердечно вітає шановну ювілярку!

Бажаємо Вам ще на багато років міцного здоров'я, жіночої чарівності, родинного благополуччя, невтомності, креативу й успіхів у всіх Ваших проектах!

День села

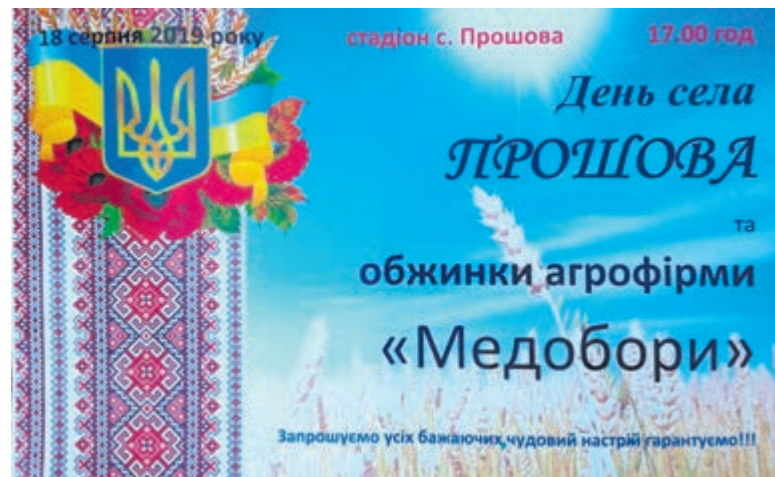
Гамірно і велелюдно було у Курниках

4 серпня тут усією громадою відзначали День села. Почалося святкування турніром із міні-футболу. Опісля, за традицією, біля каплички відслужили молебень. Відтак розпочалася урочиста частина. Староста села Володимир Гуль нагородив найстаршого і наймолодшого жителів та сімей-

ні пари, які найдовше проживають у шлюбі. Опісля ознайомили присутніх із проектами: облаштування каплички та нового герба Курників. Зі словами вітання виступив начальник відділу культури, молоді та спорту сільської ради Роман Сушко.

Особливо тут настроям святку додали конкурс какальниць з добротами. Переможців визначила публіка. Найгучніші оплески дісталися Аліні Кубрак. Завершилося свято танцями під зорями.

Село моє — колиска мого дитинства

У неділю, 4 серпня, у Забойках відбулося святкування Дня села. Недарма дійство мало назву «Село моє — колиска мого дитинства», адже сюди звідусіль з'їхалися уродженці села й зішлись місцеві жителі.

Розпочали свято з молебня за мир в Україні, за щасливе життя забойківчан.

На стадіоні встановили святково прикрашену сцену, з якої звучали щирі привітання, душевні пісні, жарти, гумор. Завітав із музичними привітаннями харизматичний і талановитий музичний колектив «Веселі галичани» — ансамбль народної музики Тернопільської обласної філармонії.

Організатори свята подбали і про наймолодших. Для них облаштували розважальний майданчик з батутом, організували естафети, змагання з футболу, амреслінгу, перетягування ланки, у яких брали участь усі бажачі, навіть дорослі. Переможці отримали цікаві подарунки.

А учасники хореографічного гуртка «Барви» запрошували присутніх долучитися до танцювальних флешмобів.

Сподобалося гостям і жителям селу баласування від вправних місцевих господинь: борщ, плов, картопелька, шашлик — усе було неймовірно смачним!

На завершення провели вечір відпочинку, звучала жива музика.

Враження неможливо передати словами, бо позитивні емоції і радість переповнювали кожного, хто завітав цієї погожої днини на святкування.

Щиро дякуємо всім, хто долучився до організації й проведення свята!
Юлія ЖАВОРОНКО.

ПОНЕДІЛОК 19 СЕРПНЯ

06.00 М/с «Вруміз». 06.35, 07.05, 08.05, 09.05 Доброго ранку, Країно! 09.30, 11.05 Т/с «Галерея Вельвет» 12.30 Д/с «Аромати Південної Африки»...

1+1 06.30, 07.10, 08.10, 09.10 Сніданок з «1+1» 07.00, 08.00, 09.00, 19.30, 05.35 «ТСН» 09.30 «Одруження наосліп»...

ІНТЕР 05.35, 22.00 «Слідство вели...» з Л.Каневським 07.00, 08.00, 09.00, 17.40 Новини 07.10, 08.10, 09.20 «Ранок з Інтером»...

ІСТV 09.55 Не дай себе ошукати 10.50 Антисомбі. Дайджест 11.15, 13.20, 16.20 Т/с «Контакт»...

СТБ 06.50 Т/с «Коли ми вдома» 09.10 МастерШеф 15.50, 18.00 Х/ф «Із 13 в 30»...

НОВИЙ 03.10 Зона ночі 04.50 Абзац 06.35, 07.55 Kids' Time 06.40 Х/ф «Том і Джері»...

НТН 06.00, 13.25, 17.45, 03.15 «Випадковий свідок» 06.05 Х/ф «Володя великий, Володя малий»...

ВІТОРОК 20 СЕРПНЯ

06.00 М/с «Вруміз». 06.35, 07.05, 08.05, 09.05 Доброго ранку, Країно! 09.30, 11.10 Т/с «Галерея Вельвет» 12.35 Д/с «Аромати Південної Африки»...

1+1 06.30, 07.10, 08.10, 09.10 Сніданок з «1+1» 07.00, 08.00, 09.00, 19.30, 05.35 «ТСН» 09.30 «Одруження наосліп»...

ІНТЕР 05.35, 22.00 «Слідство вели...» з Л.Каневським 07.00, 08.00, 09.00, 17.40 Новини 07.10, 08.10, 09.20 «Ранок з Інтером»...

ІСТV 04.15 Скарб нації 04.25 Еврика! 11.15, 13.20, 16.20 Т/с «Контакт»...

СТБ 06.50 Т/с «Коли ми вдома» 09.10 МастерШеф 15.50, 18.00 Х/ф «Із 13 в 30»...

НТН 06.00, 13.25, 17.45, 03.15 «Випадковий свідок» 06.05 Х/ф «Володя великий, Володя малий»...

УКРАЇНА 06.30, 07.10, 08.15 Ранок з Україною 07.00, 08.00, 09.00, 15.00, 19.00, 23.00 Сьогодні 09.30, 04.00 Зоряний шлях...

СЕРЕДА 21 СЕРПНЯ

09.30, 11.10 Т/с «Галерея Вельвет» 12.30 Д/с «Аромати Кolumbії» 13.10 Енеїда 14.30 Д/с «Аромати Перу»...

1+1 06.30, 07.10, 08.10, 09.10 Сніданок з «1+1» 07.00, 08.00, 09.00, 19.30, 05.35 «ТСН» 09.30 «Одруження наосліп»...

ІНТЕР 05.30, 22.00 «Слідство вели...» з Л.Каневським 07.00, 08.00, 09.00, 17.40 Новини 07.10, 08.10, 09.20 «Ранок з Інтером»...

ІСТV 09.15, 19.20 Надзвичайні новини з К.Стонієм 11.05 «На трюх» 12.20, 13.20 Х/ф «Ейс Вентура молодший»...

СТБ 06.50 Т/с «Коли ми вдома» 08.40 МастерШеф 15.10, 18.00 Х/ф «Відпочинок за обмінном»...

НОВИЙ 03.00, 02.30 Зона ночі 03.40 Абзац 05.35, 06.55 Kids' Time 06.30 Х/ф «Том і Джері»...

НТН 06.55 Х/ф «Жива вода» 08.30 Ранковий «Свідок» 09.00 Х/ф «Ім було дев'ятьнадицять»...

ЧЕТВЕР 22 СЕРПНЯ

06.00 М/с «Вруміз». 06.35, 07.05, 08.05, 09.05 Доброго ранку, Країно! 09.30, 11.10 Т/с «Галерея Вельвет» 10.50, 14.15 Телепродаж...

1+1 09.30 «Одруження наосліп» 11.00 «Міняю жінку» 13.45 «Сімейні мелодрами»...

ІНТЕР 06.10 Х/ф «Мама, я люблю пілота» 08.00 «Вдалині проект» 09.00 «Готуємо разом»...

ІСТV 09.15, 19.25 Надзвичайні новини з К.Стонієм 11.05, 13.20, 16.20, 00.25 «На трюх» 12.45, 15.45 Факти. День...

СТБ 06.50 Т/с «Коли ми вдома» 09.30 МастерШеф 15.50, 18.00 Х/ф «Розлучення поамериканськи»...

НОВИЙ 03.00, 02.50 Зона ночі 05.50 Стендап шоу 06.45, 07.45 Kids' Time 06.50 М/с «Том і Джері»...

НТН 07.00 Х/ф «Богдан-Зиновій Хмельницький» 08.30 Ранковий «Свідок» 09.00 Х/ф «Непіддатливі»...

П'ЯТНИЦЯ 23 СЕРПНЯ

06.00 М/с «Вруміз». 06.35, 07.05, 08.05, 09.05 Доброго ранку, Країно! 09.30 Церемонія підняття Державного Прапора України...

1+1 09.30 «Одруження наосліп» 11.00 «Міняю жінку» 13.45 «Сімейні мелодрами»...

ІНТЕР 06.10 Х/ф «Мама, я люблю пілота» 08.00 «Вдалині проект» 09.00 «Готуємо разом»...

ІСТV 09.15, 19.25 Надзвичайні новини з К.Стонієм 11.05, 13.20, 16.20, 00.25 «На трюх» 12.45, 15.45 Факти. День...

СТБ 06.40 Х/ф «Кардіограма кохання» 08.30 Т/с «Майор і магія» 16.30, 18.00 Х/ф «Освідчення»...

НОВИЙ 03.00, 02.50 Зона ночі 05.50 Стендап шоу 06.45, 07.45 Kids' Time 06.50 М/с «Том і Джері»...

НТН 07.00 Х/ф «Богдан-Зиновій Хмельницький» 08.30 Ранковий «Свідок» 09.00 Х/ф «Непіддатливі»...

СУБОТА 24 СЕРПНЯ

06.00 М/с «Вруміз». 06.30, 07.10, 08.10, 09.05 Доброго ранку, Країно! 07.00, 08.00, 09.00, 21.00, 02.00, 05.00 Новини...

1+1 06.00, 23.00, 00.30 «Світське життя» 07.00 «Сніданок. День незалежності»...

ІНТЕР 05.25 «Чекай на мене. Україна» 07.10 «Слово Предстоятеля» 07.15 Х/ф «Сім старих і одна дівчина»...

ІСТV 09.55, 13.00, 16.10 Дизель шоу 12.45 Факти. День 14.05 Х/ф «Шляхетні волоцюги»...

СТБ 06.10 Т/с «Коли ми вдома» 07.10 Х/ф «Людина-амфібія» 09.10 Х/ф «Весілля у Малинівці»...

НОВИЙ КАНАЛ 03.00, 02.50 Зона ночі 05.50, 06.55 Kids' Time 06.50 М/с «Том і Джері»...

УКРАЇНА 06.30, 07.10, 08.15 Ранок з Незалежною Україною 07.00, 08.00, 15.00, 02.15 Сьогодні 09.45, 05.30 Зоряний шлях...

НЕДІЛЯ 25 СЕРПНЯ

06.00 М/с «Вруміз». 06.30, 07.10, 08.10, 09.05 Доброго ранку, Країно! 09.25, 02.20 Енеїда 10.30 Країна на смак...

1+1 06.00, 05.00 «ТСН» 06.35 М/ф 06.45 «Українські сенсації» 08.00 «Сніданок. Вихідний»...

ІНТЕР 05.25 «Чекай на мене. Україна» 07.10 «Слово Предстоятеля» 07.15 Х/ф «Сім старих і одна дівчина»...

ІСТV 09.55, 13.00, 16.10 Дизель шоу 12.45 Факти. День 14.05 Х/ф «Шляхетні волоцюги»...

СТБ 06.10 Т/с «Коли ми вдома» 07.10 Х/ф «Людина-амфібія» 09.10 Х/ф «Весілля у Малинівці»...

НОВИЙ КАНАЛ 03.00, 02.40 Зона ночі 04.10 Абзац 05.55, 07.25 Kids' Time 06.00 М/с «Сімейка Крудс»...

НТН 05.00 «Тор Шоу» 06.00 Х/ф «Легенда про княгиню Ольгу» 08.35 Х/ф «Ярослав Мудрий»...

Директор Наталія ЧаПРАК ..... 528830 Бухгалтерія, довідки ..... 528830 Верстка: Іван Юзьків, Уляна Балагура Адреса редакції: 46002, м. Тернопіль, вул. Бродівська, 17.

Email: podilske_slovo@ukr.net Розрахунковий рахунок: 26003250972001 ТФ КБ Приватбанк міста Тернопіль, МФО 338783, ідентифікаційний код 02475351.

Позиція авторів може не збігатися з позицією редакції. За достовірність викладених фактів відповідальність несе автор. Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати тексти. Рукописи не повертаються рецензуванню і поверненню. © — політична реклама

Передплатні індекси: 61357 для фізичних осіб, 23491 для юридичних осіб. Тираж: 4 050. Зам. № 736. Ціна: 3 грн. 33 (37/5344) від 16.08.2019 р. ВЗДРУКОВАНО: ТОВ «Поліляр-Тер», м. Тернопіль, вул. Текстильна, 28, тел. (0352) 52-27-37.

Будьте здорові!

Рак можна вилікувати за кілька днів

Так вважає відомий учений і письменник Грег Брейден, але зауважує, що для цього треба змінити спосіб мислення, навчившись контролювати думки й емоції. Ми можемо регулювати всі процеси всередині й навколо нас, і навіть зцілювати ДНК, яка забезпечує зберігання, передачу з покоління в покоління і реалізацію генетичної програми розвитку організму

Чому у щасливих людей імунітет у 300 разів сильніший?

Учений вирішив ліквідувати білі плями в інформації про древні духовні традиції, багато подорожував, вивчав точні науки і виокремив три революційні експерименти, здатні змінити світогляд навіть засновку, що людська ДНК здатна впливати на основу матеріального світу (квантові частинки). Отже, Творцем закладені можливості на тонкому рівні змінювати матерію і світ. Крім того, досліді доводять існування поля, яке дає змогу частинкам реагувати на ДНК. Воно містить неймовірно великий обсяг інформації. Вам, напевно, знайома ситуація, коли на важливому тестуванні або іспиті відповідь приходить у голову буквально «з повітря». Так воно і є. Адже ця жерст-ственна матриця заповнює весь простір, звідки ми і можемо в разі потреби черпати знання.

Наступний експеримент був організований у 1990-х роках оборонним відомством США з метою вивчення дистанційного впливу на людину своєю ДНК. Результат вражав — у моменти максимальних емоційних переживань проба ДНК реагувала відчутним електромагнітним збудженням, при цьому реакція на емоційний пік була миттєвою, незалежно від відстані.

Найважливішим висновком третього експерименту стало те, що ДНК змінює свою форму залежно від почуттів. Коли люди, які брали участь у дослідженні,

відчували страх, ненависть, злість та інші негативні емоції, то ДНК стискалася, скручувалася сильніше, ставала більш щільною. Зменшувалася у розмірі, вона відключалася багато кодів. Це — рідка реакція організму, який піклується про збереження балансу і захищає нас таким чином від зовнішнього негативу.

Якщо хтось за натурою песиміст і до всього налаштований негативно, то його ДНК постійно перебуває в ущільненому стані і поступово втрачає свої функції. Звідси виникають проблеми зі здоров'ям — аж до серйозних захворювань і аномалій.

Пізніше цей експеримент проводили з ВІЛ-позитивними пацієнтами. Було виявлено, що яскраве переживання почуттів любові, вдячності і захоплення підвищує опірність організму в 300 разів!

Наші думки і слова можуть бути ліками

Кожна наша дія, думка, емоція миттєво впливають на Всесвіт, формуючи наше завтра. І якщо будемо наповнені любов'ю і добром, то світ забезпечить для нас щасливу реальність.

Отже, ключ до порятунку — у наших руках. Коли людина духовно вдоскона-

люється, позбувається негативу, то ДНК дає сигнал організму на одужання й емоційне оціне організм. Грег Брейден стверджує: рак можна вилікувати за кілька днів, якщо усвідомлювати, що то не тільки фізична проблема, а, насамперед, емоційна й духовна.

В одній із паризьких клінік молодий психолог зобов'язала своїх пацієнтів тричі на день уголос або подумки повторювати по 10 разів фразу: «З кожним днем я почуваюся краще і краще». Причому повторювати це потрібно було не механічно, а впевнено і з вірою. І що ви думаєте? Уже через місяць ці пацієнти здивували медичний персонал. Дивно, але факт: хворі швидко одужували. Тому дуже важливо бути обережним, коли думаєте чи говорите, адже ДНК поглинає все. Намагайтеся завжди мислити позитивно.

Час має не тільки лінійні характеристики (Минуле, сучасне і майбутнє), а й глибину. Вона складається з усіх можливих життів, які коли-небудь були піднесені. І коли ми молимося, лише активізуємо одну з них своїми щирими почуттями, під'єднуючись таким чином до сітки енергії й матерії у Всесвіті. У цьому й полягає дієвість звернення людини багато свідчень, коли невиліковно хворі в результаті великого духовного піднесення після спілкування з Богом посередництвом молитов несподівано для лікарів починали одужувати. У такий спосіб можна змінити своє життя на краще, потрібно лише вірити, вміти прощати, любити світ і себе в ньому.

Оксана КРАВЧЕНКО.

Варто знати!

Як правильно доглядати за шкірою влітку

Експерти-дерматологи дали кілька порад, які допоможуть захистити шкіру в період спеки та активного сонця. За перебування на сонці не завдасть шкоди шкірі значної шкоди.

Захист від сонця

Шкіра надовго збереже молодість, якщо захищати її від впливу ультрафіолетових променів, а також скоротити час перебування на сонці в найнебезпечніший період — з 12 год. по 16 год.

Крім цього, загалом перебувати під дією сонячного проміння можна не більше чотирьох годин — після цього поріг безпеки зникає.

Влітку завжди використовуйте сонцезахисний крем з високим SPF і УФ-захистом.

Захист від води

Під час купання захисний шар на шкірі необхідно оновлювати щогодини, а також і після кожного запливу.

Очищення

Використовуйте м'які пілінги. Ця процедура допоможе шкірі дихати, а корисні речовини проникатимуть в організм швидше.

Зволоження та харчування

Важливо використовувати зволожуючий крем-гель. Зверніть увагу на вітамін Е (його також можна отримувати з продуктів харчування). Корисними є й сироватки, які сприяють проникненню поживних речовин у шкіру.

Пиття

Підтримуйте водний баланс. Пийте не менше 1,5-2 л води щодня. Якщо проводите день активно, пийте 3-4 літри. У разі відсутності якісної негазованої води, можна використовувати й газовану, але з неї потрібно попередньо випустити газ.

Використовуйте легку косметику

Замініть вашу косметику на таку, яка має легкі і повітряні текстури. Краще надати перевагу відтінковим і СС-засобам - це найкраща альтернатива тональним кремам. Купіть матуальні серветки, вони позбавлять від жирного блиску у повільно.

Як зберігати та перевозити ліки

Збираючись у подорож, ми, зазвичай, беремо з собою ліки, які можуть знадобитися. Важливо знати, як правильно їх зберігати і транспортувати у спеку, адже висока температура впливає на якість та ефективність препаратів.

Більшість ліків треба зберігати за температури не вище 25 градусів за Цельсієм у сухому місці, куди не важливі дотримання зазначених умов зберігання особливо чутливі до змін температури та вологості.

Ідеться, насамперед, про інсулін, гормональні препарати, розріджувачі крові, нітроглицерин, вакцини та сироватки, ліки, які містять глікозиди, медичні жири й олії, мазі на жировій основі.

Важливо! Інсулін треба зберігати в холодильнику за температури близько +2...+8 градусів за Цельсієм.

Пам'ятайте, що надмірне заморожування чи нагрівання інсуліну дуже сильно впливає на його ефективність.

Основні правила зберігання та перевезення ліків:

— зберігайте ліки у прохолодному, темному та сухому місці;

— ніколи не залишайте ліки у ванній або кухні, якщо ці приміщення погано провітрюються і мають високий рівень вологості, а також на поверхнях, куди потрапляють сонячні промені;

— уважно читайте інструкцію не тільки для того, щоб дізнатись, як приймати ліки, так правильно зберігати конкретні препарати. Наприклад, ті, що мають бути у холодильнику, найбільш чутливі до високих температур. Відтак втрачають свої

властивості, коли зберігаються в іншому місці;

— ліки, які мають зберігатись у холодильнику, одразу після придбання та далі після прийому покладіть "на місце";

— ніколи не кладіть препарати у холодильник або морозильну камеру, якщо такий спосіб зберігання не зазначений в інструкції. Висока вологість та низька температура можуть їх зіпсувати;

— не залишайте ліки в автівці, краще беріть їх із собою у сумку. У спеку автомобіль може нагріватися до 70 градусів за Цельсієм. При такій температурі ліки легко зіпсуються. Також не кладіть їх у багажник, а перевозьте із собою в салоні;

— якщо подорожуєте літак, ліки беріть у салоні в ручній поклажі;

— звертайте увагу на зміну консистенції, кольору, форми чи запаху ліків. Ніколи не приймайте препарати, які змінили ці показники, незалежно від терміну придатності.

Життя як воно є

Це голос твоєї мами

— Привіт! Будь ласка, не клади слухавку!
— Що тобі потрібно? Я не маю часу на твою балаканину, давай швидше!
— Я сьогодні була у лікаря...
— Ну і що він тобі сказав?
— Вагітність підтвердилася, вже 4-й місяць.
— А я тобі чим можу допомогти? Мені про тебе не потрібні, позбавляйся!
— Сказали, що вже пізно. Що мені робити?
— Забути номер мого телефону!
— Як забути? Ало—ало!

***
Минуло 3 місяці.
— Привіт, маляк!
— Привіт, а ти хто?
— Я — твій Ангел-охоронець.
— А від кого ти будеш мене охороняти? Я ж звідси нікуди не подінуся.
— Ти дуже смішний! Як тобі тут живеться?
— Мені добре! А ось мама щодня плаче.
— Не переживай, дорослі завжди чимось незадоволені. Ти багатो спи, набирайся сил, вони тобі ще знадобляться!
— А ти бачив мою маму?
— Звичайно.
— Яка вона?
— Красива і дуже молода!

***
Минуло ще 3 місяці.
— Хай йому грець. Наче хтось під руку штовхає, вже другу склянку розлила! Так горілки і напасешся!
— Ангеле, ти тут?
— Звичайно, тут.
— Сьогодні мамі дуже погано. Цілий день плаче і лається сама до себе!

— А ти не звертай уваги. Не готовий ще білий світ побачити?
— Здається, вже готовий, але дуже боюся.
А раптом яка сильніше засмутиться, коли мене побачить?
— Вона зрадіє! Хіба можна не полюбити такого малюка, як ти?
— Ангеле, а як там?
— Тут зараз літо. Навколо все зелене.
— Ангеле, я готовий все побачити!
— Давай, малюк, я чекаю!
— Ангеле, мені боляче і страшно!
— Ой, матінко, боляче як! Ой, допоможіть, хто-небудь...

Малюк народився дуже швидко, без сторонньої допомоги. Напевно, дуже боявся зробити мамі боляче.

***
Через добу, ввечері, на околиці міста.
— Ти, синку, на мене не ображайся. Зараз

час такий. Ну, що я буду робити з тобою? У мене все життя попереду. А ти просто заснеш і все...

— Ангеле, а куди мама пішла?
— Не знаю, не переживай, вона зараз повернеться.

— Ангеле, а чому у тебе такий голос? Ти плачеш? Поквап маму, будь ласка, а то мені дуже холодно.

— Ні, малюк, я не плачу, тобі здалося, я зараз її приведу. Ти тільки не спи, ти плач, голосно плач!

***
У п'ятиповерхівці, в одній з квартир, сперечаються чоловік і дружина:

— Я не розумію тебе! Куди ти зібралася? На вулиці вже темно! Ти стала нестерпно після цієї лікарні! Кохана, ми такі не одні, тисячі пар не мають дітей. І якимось з цим живуть.

— Я прошу тебе, будь ласка, одягнися і пішли!

— Куди?
— Я не знаю, куди! Просто відчуваю, що мушу кудись йти!

З під'їзду вийшла пара.

— Кохана, у мене таке відчуття, що ти йдеш за задалегідь обраним маршрутом.

— Ти мене лякаєш.

— Тихіше... ти чуєш, хтось плаче?

— Так, з того боку доноситься плач дитини.

— Малюк, плач голосніше! Твоя мама заблукала, але скоро тебе знайде!

— Ангеле, де ти був? Я кликав тебе! Мені дуже холодно!

— Я ходив за твоєю мамою! Вона вже поруч!

— О Господи, це ж і справді дитина! Вона зовсім замерзла, мерщій додому! Коханий, Бог послав нам малюка!

— Ангеле, у моєї мами змінився голос...

— Звикай, це справжній голос твоєї МАМИ!

Роздуми

Цінують те, що маєте...

Третій день на пляжі спостерігаю за подружжям з дитиною. Вони дуже молоді, красиві і... нещасливі. Постійно сваряться.

Позавчора він злився на неї, що вона забула канапки. Вчора вона лаяла його, що він не догледів, і син підбіг до моря, промочив кроківки.

Синови — років 4. Сьогодні він стоїть осторонь і дивиться на дітей, які купаються. Вночі падав дощ, а тепер виглянуло сонце, хоч дує вітерець. Хлопчик стоїть в теплом светрі. Шлюпочка стоїть в теплому светрі.

— Не підходь до води! — кричить йому мама.

— Що ти його кутаєш, як взимку, — бурчить тато.

— А може, мені його в холодне море засунути? — бурмотить вона. — Він у нас хворіє.

— Тому і хворіє, що ти йому імунітет шубами формуєш...

На пляж ми ходимо повз санаторій, де лікують дітей з ДЦП. Я дивлюся на море і думаю про те, цілою вдвоє навіть не розуміють у них, чому здорово дитина.

— Ти казав, що ми на Кіпр полетимо, — бурчить вона, вкриваючись пледом.

— Ти ж знаєш, чому так вийшло, — злиться він. — Ти ж знаєш, що ледве-ледве суди нашкребли. Хочеш в місті сидіти? Чи багатирем когось вивести?

У нього ходять скули.

Вона вдарила по хворому місці. А могла б підтримати, адже обіцяла в ЗАГСі, що буде поруч і в горі, і в радості.

Мій син побачив море, коли йому був рік. Поїхав з дідусям, якому було 55, і він теж бачив море вперше.

Я знаю людей, які ніколи не були на морі. Не мають грошей і можливостей.

Дивлюся на море і думаю про те, що ці двоє навіть не здогадуються, наскільки вони багаті.

— Я хочу в купальнику на пляжі. Я молода. Красива. Хочу фотки із засмагою...

Життя минає, Денісе...

Вона одягає окуляри, щоб приховати, що мало не плаче.

— Нічого не минає. Сонце уже виглянуло. Роздягайся. Я тебе сфотографую.

Гарну. Люди он купаються. Чого ти сидиш в спортивному костюмі?

— Вітер! Мені холодно.

— Іди сюди.

Він притискає дружину до себе, цілує в маківку. Вона ображено смикає плечима. Поки молода і красива, може собі дозволити...

Я дивлюся на море і думаю про те, що вона не помічає, що життя її, в якій вона кохана і красива, — в самому розпалі, наповнене сенсом. А їй все мало. Все здається, що щастя в чомусь іншому... На іншому морі, з іншою людиною...

Повз проходить сліпий дідусь в чорних окулярах. Він йде, посміхаючись. Його за руку дбайливо веде онука. Я їй знаю. Вчора вони пригостили мою доньку роздунками.

Роздунки бачити дідуся, це видно з того, як ніжно вона тримає його під лікоть, щоб він не спіткнувся.

— Мамо, а цей дідусь сліпий? — запитує мене син.

— Так синку. І не тільки цей дідусь.

— А хто ще?

Я дивлюся на жінку, яка рвучко встала і пішла одягати на сина куртку. Їй здалося, що той тремтить.

Чоловік, розсердившись на дружину, почав демонстративно збиратися додому.

— Навколо дуже багато сліпих людей, синку, які не бачать очевидного...

— відповідаю.

— А вони коли-небудь прозріють?

— Сподіваюся, що так. І дуже сподіваюся, що не буде пізно...

Море леститься до нів, грайливо кокетуючи баранчиками хвиль.

Піду купатися...

Ольга САВЕЛЬЄВА.

Виховна година для дорослих

12 цікавих фактів про розвиток дитини

Маленькі діти — дивовижні! Упродовж перших років їхнього життя батьки не тільки вчать їх багатьох речей, а й самі можуть багато чого в них навчитися.

Розгляньмо декілька фактів про розвиток дитини, які, безсумнівно, вас здивують.

1. Дитина розуміє вас ще до того, як навчиться говорити

Слухаючи те, що ви розповідаєте або наспівуєте, дитина багато чого вчиться. На першому році життя вона вже знає близько 70 слів. Навіть якщо не вимовляє їх, то розуміє, що ви їй кажете.

2. У дошкільному віці дитина усвідомлює свою відмінність від решти

Також розуміє, що вона — окрема особистість, багато в чому не схожа на своїх друзів і на вас. Це — важливий етап самопізнання.

3. Немовлята впродовж першого року життя збільшують свою вагу втричі

Якби люди і далі набирали вагу в такому ж темпі, то до 20 років важили б 143 кілограми.

4. Дитина починає дихати ще в лоні матері

Починаючи з 28-го тижня життя в утробі, дитина поступово вчиться вдихати й видихати, тренуючи дихальні м'язи. До народження м'язи стають доволі розвиненими для дихання.

5. Більшість однорічних дітей можуть виконувати різні дії обома руками однаково добре

Переважає праворучна рука (у 90 % випадків — права) вказується у віці 2–3-х років.

6. У дворічних дітей нейронних зв'язків удвічі більше, ніж у дорослих

Їх нараховується понад 100 трильйонів. У цьому віці мозок розвинений більше, ніж будь-коли в житті. Скористайтесь цим і намагайтеся навчити дитину всьому, чому тільки можна.

7. Найімовірніше, дитина не пам'ятатиме нічого, що відбувалося з нею до 3-х років

До цього віку механізми пам'яті дитини ще недостатньо розвинені. Те, про що вона дізнається в цей період, безсумнівно, матиме позитивний вплив на її розвиток, але вона це не запам'ятає.

8. Дитина може відчувати страх, перебуваючи в материнському лоні

Наприклад, злякавшись гучного звуку малюк може штовхатися в лоні матері. Таке спостерігається з 23-го тижня вагітності.

9. У перші дні життя дитина чітко бачить на відстані менше півметра

Тому нахилийтеся над нею, щоб вона могла розрізнити ваші риси обличчя. Давайте малюкові розглядати різні предмети.

10. Дитина в лоні може відчувати ті ж запахи, що й ви

Маля сприймає аромати через навколоплідні води. У третьому триместрі вагітності дитина відчуває запахи, які проникають через плаценту.

11. До чотиримісячного віку дитина не відчуває солоного смаку

Смакові рецептори, які відчувають солоний смак, розвиваються тільки після чотирьох місяців. Цікаво, що саме в цьому віці нирки малюка починають засвоювати натрій.

12. Діти структурують інформацію в пам'яті із семирічного віку

Дитина запам'ятовує інформацію і в молодшому віці, але тільки із семи років вона використовує певні схеми для запам'ятовування більшого обсягу інформації.

Все буде смачно

Ікра заморська... з баклажанів

Класична, з томатами, запечена, з часником – ми підготували для вас найкращі рецепти.

Баклажанна ікра

Інгредієнти: баклажани – 4,5 кг, болгарський перець – 1,5 кг, перець чилі – за смаком, перець червоний – 2 ст. л., цибуля – 700 г, томатна паста – 500 г, петрушка – 50 г, сіль за смаком, олія.

Приготування. Баклажани і болгарський перець нарізати товстими шматками, посолити й залишити на 2 години. Підсмажити і перемолоти. Дрібно нарізати цибулю. Потушкувати в олії перемелену петрушку, додати баклажани, перець, зелену томатну пасту, сіль і спеції. Довести до кипіння.

Ікра з запечених баклажанів

Інгредієнти: баклажани – 2,5 кг, цибуля – 5 шт., соняшникова олія – 0,5 скл., помідори – 5 шт., сіль та перець чорний мелений за смаком, оцет – 2 ст. л., часник – 1 зубок.

Приготування. Баклажани наколоті зубочисткою і запекти в духовці до готовності. Зняти шкірку, дрібно нарізати баклажани, посолити й перекласти в сито, щоб стік сік. Нарізати цибулю кільцями й смажити в олії до золотистого кольору. Помі-

дори очистити від шкірки, натерти і додати до цибулі. Тушкувати, поки не випарується вся рідина. Викласти баклажани і тушкувати ще 5 хвилин. Додати спеції, оцет, перемішати, розкласти ікру у стерилізовані банки. Закатати.

Ікра з томатною пастою

Інгредієнти: баклажани – 3 кг, болгарський перець – 300 г, цибуля – 300 г, часник – 40 г, зелень – 40 г, олія – 100 мл, томатна паста – 80 г, сіль, перець чорний мелений та цукор – за смаком.

Приготування. Баклажани розрізати

вздовж навпіл, викласти на деко, застелене пергаментом. Змастити олією, випікати 30 хвилин. Порізати баклажани невеликими шматочками. Цибулю і болгарський перець – кубочками. Підрібніти часник і зелень. Обсмажити цибулю. Додати болгарський перець, тушкувати 8-10 хвилин. Додати томатну пасту, баклажани і готувати ще 7 хвилин. Додати до овочів часник, зелень, сіль, чорний мелений перець, цукор. Помішуючи, тушкувати 5 хвилин. Розкласти ікру у стерилізовані банки і стерилізувати 10 хвилин після закипання.

Баклажанна ікра в мультиварці

Інгредієнти: баклажани – 1200 г, цибуля – 200 г, морква – 40 г, болгарський перець – 100 г, соняшникова олія – 80 мл, томатна паста – 40 г, вода – 100 мл, оцтова есенція – 3 г, сіль та перець чорний мелений – за смаком.

Приготування. Баклажани нарізати великими кубиками й викласти на пів години. Цибулю, моркву, часник і болгарський

перець перемолоти. Влити в чашу з баклажанами олію і тушкувати 15 хвилин, потім додати подрібнені овочі, томатну пасту, сіль, перець, влити воду. Вибрати режим "Тушкування", встановити час приготування 1 година 30 хвилин. За необхідності воду періодично доливати. У готову ікру влити оцтову есенцію, закип'ятити. Розкласти в стерилізовані банки і закатати.

Ікра класична

Інгредієнти: баклажани – 300 г, цибуля – 2 шт., олія – 2 ст. л., помідори – 2 шт., оцет – 1 ч. л., сіль та перець чорний мелений за смаком.

Приготування. Баклажани розрізати навпіл і запекти (25 хвилин). Цибулю нарізати кубиками й обсмажити, баклажани порізати кубиками, додати до цибулі, потушкувати. Посолити й поперчити. З баклажанів зняти шкірку, порізати кубиками й додати до цибулі з помідорами, влити оцет. Потушкувати все разом 8 хвилин. Додати спеції. Ікру подрібнити в блендері.

Смачного!

Дитячий майданчик

Ромасеве яблуко і
Петрикова груша

У Ромасевому садку ростуть лише яблуні. А йому закортіло грушки.

Підійшов Ромась до тину і почав тихенько перелазити у сусідній садок до Петрика, де жовтіли груші.

Раптом зачепився за гвіздок, а штанці дир-дир-р! – і розірвалися.

Де не взявся Петрик, а в руках у нього соковита червонобока грушка.

– Ромасю, – каже Петрик, – хочеш, я тебе грушкою пригощу, а ти мене – яблуком?.. Сидить Ромась на лавочці, тримає Петрикову грушку та й думає: «І чому я не здогадався зробити так, як Петрик?»

Наталія КУЛИК.

В ДІДУСА ПАНАСА

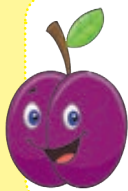
В дідуса Панаса
Свято урожаю.
Я із ним в садочку
Яблука зриваю.

Запитав у дідуса:
— Можна скуштувати?
— Ні, до Спаса треба,
Внучку, зачекати.

В це чудове свято
Звичай був і буде:
Яблука та груші
Святять в церкві люди.

Г. Шевчук

Загадки про фрукти

Чи то жовта,
Чи то синя
Соковита господиня.
Чи то сонце,
Чи то злива —
Пригостить нас влітку...
(слива)

Лампочка вгорі висіла,
Стала смачна, поживіла.
Діти лампочку зірвали,
З апетитом скуштували.

(Груша)

Народжується з квітки,
Його всі люблять дітки,
Заліза в нім багато,
Рум'яне і хрустке.
А ну, скажи мені, малята,
То що ж воно таке?

(Яблуко)

Мовби на одній нозі
Він зростає на лозі.
Подивись скоріш в віконце —
Грона сповнені всі сонця!
Кожен скуштувати рад
Соковитий...

(виноград)

ПЕРЕД ВІД'ЇЗДОМ БАБУСА ДОЗВОЛИЛА ДМИТРИКУ НАЗБИРАТИ ЯБЛУЧОК У ДОРОГУ. ДОПОМОЖИ ЙОМУ ДІСТАТИ ЯБЛУКА З ВИСОКОЇ ГІЛКИ!

